

Scoping review: teoretický rámec a metodologické poznámky

Jan Chrastina

Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Ústav speciálněpedagogických studií

Abstract

CHRISTINA, J. Scoping review: theoretical framework and methodological notes. In *Ošetrovateľstvo: teória, výskum, vzdelávanie* [online], 2019, vol. 9, no. 2, pp. 56-61. Available on: <http://www.oseetrovateľstvo.eu/archiv/2019-rocnik-9/cislo-2/scoping-review-teoreticky-ramec-a-metodologicke-poznamky>.

Background: Scoping reviews (ScoRev) have a dominant position in nursing and healthcare research. Both ScoRev and systematic review (SysRev) have methodological frameworks that have both common and different processing steps. Since ScoRev is considered to be a precursor for SysRev, both types need to be viewed by the researcher's synchronous optics and understand the requirements for these types of work.

Aim: To define and describe the methodological framework of scoping review processing and point out the matches and differences in scoping review and systematic review.

Results: The paper described the framework for processing ScoRev and defining the basic differences between ScoRev and SysRev. ScoRev and SysRev processing procedures are described in detail – terminological chaos, however, appears in the titles of published ScoRev studies, either confusing with SysRev or incorrectly combining these two separate types of review approaches.

Conclusion: in nursing research, in the context of ScoRev, it is necessary to maintain the terminological clarity and precision for ScoRev processing. As a suitable format for the ScoRev titles is recommended „Specific title, description of the phenomenon studied and definition of relationship/purpose, benefit: scoping review“.

Key words: scoping review, scoping study, scoping review/study terminology and methodology, systematic synthesis

Úvod

Možností a postupů, s jejichž pomocí lze zpracovat přehledové studie (*a review study*), je výzkumníkům k dispozici několik. Zpravidla jsou aplikovány v situacích, kdy je zapotřebí identifikovat „prázdňé místo, mezeru“ ve výzkumu (*gap*, nebo také *research gap*) a navázat na něj systematickou činností, seznámit odbornou komunitu s novými poznatky, příp. zdůvodnit si nezbytnost zpracovat výzkum na dané téma, danou problematiku (např. pro grantové tituly). V tomto kontextu můžeme hovořit o literárních přehledech/*review* (*a literature review*). Přestože je slovo „review“ v českém jazyce překládáno jako „přehled“, vědeckou komunitou je častěji akceptován pojem ve svém originále (i přestože je doplněn dalšími slovy již v češtině, např. „literární review“ apod.). Autoři Grant a Booth (2009, p. 94–95) popisují celkem 14 typů literárních *review* (v závorkách je uveden možný orientační překlad do českého jazyka): (1) *Critical review* („kritický přehled“), (2) *Literature review* („literární přehled“), (3) *Mapping review / systematic map* („mapující přehled / systematická mapa“), (4) *Meta-analysis* („metaanalýza“), (5) *Mixed studies review / mixed methods review* („přehled ze smíšených studií / přehled ze smíšených metod“), (6) *Overview* („vše/obecný přehled“), (7) *Qualitative systematic review / qualitative evidence synthesis* („kvalitativní systematický přehled / syntéza kvalitativních důkazů“), (8) *Rapid review* („rychlý přehled“), (9) *Scoping review* („přehled rozsahu“), (10) *State-of-the-art review* („přehled aktuálního stavu poznání“), (11) *Systematic review* („systematický přehled“), (12) *Systematic search and review* („systematické hledání a přehled“), (13) *Systematized review* („systematizovaný přehled“), (14) *Umbrella review* („rámcový přehled“). Jedním z těchto typů je také *scoping review* (někdy také *scoping study*), které v českém ani slovenském jazyce nemá ustálen svůj pojmový překlad, a je uváděno v anglickém originálu. Někdy je vhodné ponechávat pojmy ve svých originálních podobách, aby nedocházelo k šíření různých (a nevhodných, nesprávných anebo zavádějících) překladů, významů a kontextů původního pojmu – proto i v tomto textu bude využíván pojem *scoping review* (dále v textu jen jako „ScoRev“). Příkladem terminologického chaosu může být např. překlad spojení „*scoping search*“ (které je základem pro ScoRev) jako „předběžná identifikace“ (Nekola, Ochrana, Tollarová, Veselý, 2017, s. 15).

Terminologie v oblasti ScoRev (*scoping terminology*) je víceméně ustálená, stejně jako metodologie jeho zpracování a publikování. Přesto se v některých publikovaných studiích můžeme setkat s pojmy jako např. *systematic mapping*, *evidence mapping*, *literature mapping*, *scoping exercise*, *scoping project*, *scoping report*, *rapid review*, *quick review*, anebo pouze *scoping* (kterým je vymezen proces samotného zpracování tohoto typu *review* anebo aktivita výzkumníka zpracovávajícího ScoRev). Přestože pro ScoRev existují různá synonyma uvedená výše, paradoxně dosud nemá vědeckou komunitou akceptovatelnou, jasně vymezenou a podloženou definici (Arksey, O'Malley, 2005, p. 20; Anderson et al., 2008, p. 3; Daudt et al., 2013, p. 8) a současně také není vždy zcela evidentní pozice ScoRev ve skupině literárních *review* (*literature review family*). Je však dobře vymezen účel, který je s pomocí ScoRev zpracováván (Colquhoun et al., 2014, p. 1291). ScoRev a jeho zpracování bývá nejčastěji spojováno se jmény Arksey a O'Malley (2005), kteří jsou považováni za autory metodologie ScoRev a zpracování poznatků a důkazů (*knowledge and evidence*) tímto typem literárního *review*. Jejich východiskovou filozofii

a aplikaci do různých tematických oblastí dále rozpracovali autoři Levac, Colquhoun, O'Brien (2010) a po dalších pěti letech rovněž autoři Peters et al. (2015a).

Zpravidla je v metodologických studiích konstatováno, že je dobře znám účel a záměr ScoRev – můžeme říci, že je užíváno k systematickému mapování dostupné literatury (*to map existing literature*) v dané oblasti a/nebo tématu v kontextu povahy, obsahu, vlastností a množství literatury (Arskey, O'Malley, 2005, p. 20; Pham et al., 2014, p. 372). Samotný proces označovaný jako mapování (*mapping*) dostupných poznatků bývá zahrnut také v dalších pojmech označujících tento typ review: *mapping review* anebo *mapping study*. Nutno však dodat, že v oblasti společenskovedného, tzn. i ošetrovateľského výzkumu jsou „*mapping studie*“ (do češtiny se pojem jednoznačně nepřekládá) a ScoRev odlišovány. Pokud výzkumník potřebuje vyhledat definice, existující koncepty a provést jejich analýzu/syntézu, stejně jako provést sumarizaci známých a dostupných poznatků a evidencí k identifikování „potřebného místa pro výzkum“ (*gap*), je ScoRev ideálním typem zpracování literárního review. Dalšími účely ScoRev je identifikace literatury, s jejíž pomocí je možno vymezit doporučení pro praxi, příp. doporučení do praxe (Chrastina, 2019a), a rovněž diseminování poznatků do odborné vědecké komunity (Tricco et al., 2016, p. 9; Stoffels et al., 2019, p. 1; Davis, Drey, Gould, 2009, p. 1386; Pham et al., 2014, p. 371). Proto se můžeme setkat se zařazením ScoRev mezi postupy syntézy poznatků (*knowledge synthesis*) (Grimshaw, 2012), příp. mezi postupy syntézy důkazů (*evidence synthesis*). Častěji se však můžeme setkat s využitím ScoRev jako předstupně systematického review/přehledu (*systematic review*, dále v textu jen jako „SysRev“). Pokud bychom shrnuli již uvedené účely ScoRev do jakési metodologické chronologie od nejnižší úrovně syntézy k úrovni nejvyšší, bylo by následující: *mapping studie* – *scoping review* – *systematické review*.

Přestože bylo konstatováno, že ScoRev nemá ustálenou a vědeckou komunitou akceptovanou definici, jako východiska může být využito vymezení založeného na syntéze konstatování třech autorských kolektivů: ScoRev je typem přehledové studie zacílené na mapování, analyzování a interpretování poznatků (literatury) pro konkrétní téma nebo zkoumanou oblast, a nabízí možnost identifikovat ústřední koncepty, problémová témata ve výzkumu, typy a zdroje poznatků (důkazů) směrem k informování stávající praxe, pro potřeby rozhodovacích procesů a výzkum, stejně jako vhodný předstupeň (prekurzor) pro SysRev (Daudt, van Mossel, Scott, 2013, p. 1; O'Brien et al., 2016, p. 8; Colquhoun et al., 2014).

Protože ScoRev bývají nejen začínajícími výzkumníky nesprávně považována za systematická review (SysRev), je nutné v dalším textu taktéž vymezit základní rozdíly a shody mezi těmito dvěma typy review (Peters et al., 2015b, p. 2; Higgins, Green, 2011).

Cíl

Cílem příspěvku je vymezit a popsat metodologický rámec pro postup *scoping review* (ScoRev), poukázat na shody a rozdíly ve zpracování ScoRev a systematického review (SysRev) a seznámit vědeckou komunitu s terminologickou, formální a metodologickou nejasností ScoRev procesu s pomocí zjištění z analýzy názvů publikovaných studií zpracovaných ScoRev postupem. (Z důvodu edukačního formátu příspěvku jsou v textu ponechány také originální pojmy v angličtině – zájemce se dokáže ve ScoRev terminologii orientovat a dohledat si další potřebné zdroje informací).

Výsledky

(systematické) Scoping review (a)nebo systematické review?: metodologické poznámky

Základní rozdíl mezi ScoRev a SysRev je spatřován v preciznosti, náročnosti a šíři jejich zpracování (Munn et al., 2018, p. 3). ScoRev mají záběr širší, obecně jde o proces mapování dostupné literatury a šíře/kvality poznatků, a rovněž výzkumná otázka (*review research question*) bývá volnější (Levac, Colquhoun, O'Brien, 2010). Proto jsou ScoRev využívána v situacích, kdy výzkumník potřebuje identifikovat, analyzovat a interpretovat ústřední koncepty (*key concepts*), které jsou ve zkoumané oblasti a výzkumu těmi zásadními – tím dochází k popisu aktuálních a potenciálních „prázdných míst“ (*gapu*) v řešeném tématu a sjednocení tematicky a kontextově vázaných konceptů (Crilly, Jashapara, Ferlie, 2010, p. 8; de Chavez et al., 2005, p. 72; Tricco et al., 2016, p. 2; Stoffels et al., 2019, p. 2; Daudt, van Mossel, Scott, 2013, p. 6; O'Brien et al., 2016, p. 2). Dochází k určení rozsahu poznatků/evidencí (kvantitativních a/nebo kvalitativních a/nebo smíšených) dostupných ve zkoumané oblasti a k vizuální prezentaci (schémata, diagramy, tabulky, přehledy) (Peters et al., 2015a, p. 142) aktuálně řešeného tématu.

Dalším rozdílem mezi ScoRev a SysRev je požadavek kvality – jedná se o ukazatele prokázání kvality zpracování, prezentování a důvěryhodnosti. Pro ScoRev není prvek posouzení kvality vyžadován (ale častokrát bývá součástí publikovaných ScoRev studií), zatímco pro SysRev je posouzení kvality (*quality assessment*) nezbytným a vědeckými časopisy vyžadovaným atributem. Je-li formální posouzení metodologické kvality (*a formal assessment of methodological quality*) zahrnutých studií zpracováno, svědčí o preciznosti výzkumníka a důvěryhodnosti prezentovaných faktů. Pokud je součástí publikovaného ScoRev komponenta posouzení kvality studie (*assessing study quality*), bývá nejčastěji zpracovávána s pomocí indikátorů kvality pro literární review (*quality indicators for reviews*) autorů Buckley et al. (2009).

Terminologický chaos však do týchto dvoch typů review vnáší prívlastek „systematic“ – i ScoRev môžu nést označení jako např. *a systematic scoping review*, čímž môže dochádzať k zaměnení ScoRev za SysRev. Jedná se o dva samostatné a svými účely rozdílné typy literárních review. Někteří autoři možná mohou považovat ScoRev a SysRev za synonyma z důvodu, že ScoRev bývá iniciální fází pro SysRev – tímto přístupem dochází nejprve k identifikaci „místa chybějících poznatků“ a jeho popisu, zdůvodnění a podložení relevantními důkazy, a teprve poté ke zpracování rozsáhleji koncipovaného, metodologicky precizně zpracovaného (robustního) SysRev. Metodologie SysRev je náročná na popis, zdůvodnění i provedení, ale současně metodologický rámec disponuje jednoznačně vymezenými kritérii pro studium poznatků v analyzované literatuře (nejčastěji se jedná o studie) – jde např. o povahu výstupů, populaci, geografické a jiné atributy zdůvodněné autory. Tím se stávají SysRev hypotézy-testujícími východisky (*hypothesis-testing*), zatímco ScoRev jsou spíše hypotézy-tvořícími východisky (*hypothesis-generating*). Proces ScoRev (*the scoping process*) je procesem značně iterativním (Arksey, O'Malley, 2005, p. 24; Daudt, van Mossel, Scott, 2013, p. 5). Co spojuje ScoRev se SysRev je využívání protokolu (*literature review protocol*), tj. *ScoRev protocol* anebo *SysRev protocol*. Pro ScoRev není protokol vždy nezbytně vyžadován – avšak vždy musí být k dispozici zcela transparentní popis postupu zpracování syntézy poznatků. Publikovaná ScoRev obsahují zpravidla tyto komponenty: (a) název, úvod a východiska (*title, introduction, background*); (b) záměr, cíl a účel (*objective, aim, purpose*); (c) otázky pro zpracování review, kritéria pro zařazení a vyloučení zdroje poznatků (*review questions, inclusion and exclusion criteria*); (d) typy studií, účastníků, konceptů, kontextů (*types of studies, participants, concepts, contexts*); (e) proces vyhledávání a jeho strategie (*searching procedure and search strategy*); (f) třídění studií, extrahování a mapování výsledků / extrakce a syntéza dat (*study selection, extracting and charting the results / data extraction and synthesis*); (g) doporučení pro praxi a shrnutí, závěr (*recommendations for practice and conclusions*).

ScoRev mají výstup zpracování v podobě mapy důkazů (*evidence map, příp. map of the data*) – jedná se tabulky, diagramy (nejčastěji *flow diagram*), schémata, příp. fragmenty evidencí pro jednotlivé cíle ScoRev anebo otázek studie. Zpracovaná data, jak doporučují Arksey a O'Malley (2005, p. 24), je vhodné třídít a prezentovat podle klíčových témat a otázek/problémů (*key themes and issues*). Tím však může docházet k záměně s podobným postupem zpracování a analýzy – konceptovou/konceptuální analýzou (*concept analysis*) (Draper, 2014, p. 1207). Proto je vhodné (a někdy žádoucí) respektovat doporučení pro ScoRev (*scoping review guidance*) – v kontextu ošetrovateľských věd jde o Peters et al.'s *scoping review guidance*, který byl odsouhlasen Joanna Briggs Institute (Peters et al., 2015a, 2015b; Tricco et al., 2016, p. 2). Celý postup zpracování ScoRev od počátku (identifikování nedostatečně ro/zpracované problémové oblasti, zdrojů poznatků a důkazů) přes průběh (analýza a třídění studií s interpretacemi zjištění) až po závěrečnou etapu (kritická evaluace a doporučení pro praxi) můžeme souhrnně označit jako rámec scoping review (*scoping review framework*). Nejčastěji užívaným rámcem je ten od autorů Arksey a O'Malley (2005), dále od autorů Levac, Colquhoun, O'Brien (2010), a od autorů Davis et al. (2009). Méně častěji jsou aplikovány rámce autorů Daudt et al. (2013), Anderson et al. (2008), Wilson et al. (2010), Bragge (2011), Kitchenham a Charters (2007).

V publikovaných studiích zpracovaných jako ScoRev nejčastěji využívaný rámec sestává z následujících 6 fází (úkolů): (1) identifikujte otázku ScoRev s pomocí objasnění a propojení účelu přehledu a výzkumné otázky (*identify the research question by clarifying and linking the purpose and research question*); (2) identifikujte relevantní studie s vyvážením proveditelnosti, záběrem a komplexností (*identify relevant studies by balancing feasibility with breadth and comprehensiveness*); (3) iterativním postupem vybírejte studie pro jejich třídění a extrakci dat z nich (*select studies using an iterative team approach to study selection and data extraction*); (4) do mapování a třídění dat zakomponujte numerické souhrny a kvalitativní tematickou analýzu (*chart the data incorporating numerical summary and qualitative thematic analysis*); (5) kumulujte, sumarizujte a zveřejněte výsledky včetně doporučení pro politiku, praxi nebo výzkum (*collate, summarize and report the results, including the implications for policy, practice or research*); a (6) realizujte konzultační činnost, která je volitelným krokem, ale může být požadovanou součástí ScoRev (*consultation exercise, which is an optional step and can be adopted as a required component of a ScoRev*).

Vyhledávání relevantních studií může být prováděno v souladu se zpracovaným postupem *PRESS Peer Review of Electronic Search Strategies 2015 guideline statement* (McGowan et al., 2016) a prezentování postupu zpracování a analýzy studií zahrnutých do ScoRev je nejčastěji v podobě *PRISMA flow diagramu* (*ScoRev flow diagram*). *PRISMA diagram* (příp. *PRISMA-P diagram*) však bývá automaticky spojován se SysRev – zde může docházet k dalším záměnám ScoRev za SysRev. ScoRev obsahuje zpravidla dvě komponenty – obsahovou a analytickou. Jde o (1) kvantitativní analýzu (*quantitative analysis*), např. frekvenční (*frequency analysis*), a o (2) kvalitativní analýzu (*qualitative analysis*), např. obsahovou (*qualitative content analysis*).

Nejednotnost užívané terminologie v názvech publikovaných scoping review studií

Na základě výsledků analýzy názvů studií zpracovaných postupem ScoRev (Chrastina, 2019b, v rec. řízení) bylo identifikováno 13 témat zahrnujících všechny všechny charakteristiky dohledané v názvem (specifikacích) publikovaných ScoRev studiích: (1) Geografický kontext; (2) Fenomén, který byl s pomocí ScoRev studován; (3) Typ analyzovaných studií – zdroj výsledků; (4) Použitá vazba (ON – TO – INTO – IN) zdůrazňují obsah (ASSESSING), zahájení procesu (BEGINNING) anebo užití konkrétního aktivního výzkumného slovesa; (5) Prívlastek „literární“, uvedení typu literatury, evidencí; (6) Jedinečná specifikace ScoRev; (7) Aplikace výzkumných záměrů a požadavků vědy; (8) Dominance výsledků, zjištění anebo doporučení; (9) Atribut času, období; (10) Atribut počtu studovaných studií; (11) Atribut rozsahu ScoRev, hloubky studia fenoménu; (12) Zdůraznění atributu vědy a výzkumu; (13) Kombinace ScoRev s dalším postupem, designem, metodologií, analýzou.

Provedená analýza 2861 názvů publikovaných studií vyhledaných v elektronických databázích MEDLINE/PubMed, SCOPUS (multidisciplinary), ISI Web of Knowledge a Science Direct dokládá nejednotnost, nejednoznačnost a značnou variabilitu v kontextu ScoRev metodologie – jedná se o desítky různých označení a specifikací v názvech publikovaných ScoRev studií. Přestože převážná část dohledaných názvů ScoRev studií obsahovala deskripci studovaného fenoménu (téma 2), další témata představují terminologický, metodologický a formální chaos. Z tohoto důvodu je vhodné pečlivé studium metodologie zpracování a publikování ScoRev, SysRev, obsahové, tematické a konceptuální analýzy. Značný problém rovněž mohou představovat přívlastky spojované se ScoRev jako „a quick“, „a literature“, „a brief“, „a short“ – nejen výzkumník začínající s přehledovými studiemi (literárními review) může být těmito názvy studií (které si vyhledal např. jako zdroj informací anebo příklad správně provedené studie) ovlivněn až zmaten, o dalším opakování základních nedostatků a zásadních chyb nemluvě (zejména v podobě „a systematic scoping review“).

Nelze říci, který typ je jednodušší anebo náročnější na zpracování – jsou to typy odlišné metodologickou robustností, a především svými účely. I zde platí, že každé review by mělo být zpracováno precizně, metodologicky čistě a s dokumentováním všech dílčích kroků postupu zpracování ScoRev / SysRev.

Závěr

Při respektování doporučení a dodržení metodologie zpracování jsou v ošetrovateľských vědách ScoRev aktuálně považována za validní a autonomní postup zpracovávající přehled poznatků, literatury anebo důkazů. Kritéria pro ScoRev, stejně jako otázky takové studie, jsou vždy volnější a širší, než je tomu u SysRev. Robustní a metodologicky korektní zpracování je nezbytné pro SysRev – je-li takové zpracování přítomno také ve ScoRev studii, je považováno za určitý metodologický benefit. V ošetrovateľském výzkumu je však nezbytné rozvíjet terminologickou jednotnost, jednoznačnost v konceptech a konstruktech a metodologickou čistotu v procesech zpracování přehledu.

Jako vhodný formát pro publikování studií zpracovaných postupem ScoRev se jeví „*Konkrétní název, popis studovaného fenoménu a vymezení vztahu/účelu, přínosu: scoping review*“ (ilustrativní příklad: „*Dostupné instrumenty posuzující sexualitu a intimitu dospělých osob s mentálním postižením pro potřeby ošetrovateľského výzkumu: scoping review*“).

Dále lze výzkumníkům a autorům ScoRev doporučit – pokud to není nezbytné, žádoucí anebo zdůvodnitelné – aby nezávázali další/nové pojmy v kontextu ScoRev zpracování, publikování a metodologického rámce. Platí, že čím více „roztříštěná ScoRev terminologie“ je a bude, tím může být vyhledávání relevantních poznatků a literatury komplikovanější, nepřesné a zatíženo chybami, příp. až zcela nemožné.

Etické aspekty studie a konflikt zájmů

Autor si není vědom žádného konfliktu zájmů. Publikování příspěvku bylo podpořeno grantem Závěr života a umírání osob se zdravotním postižením: metasyntéza (GF_PdF_2019_0007).

Seznam bibliografických odkazů

- ANDERSON, S. – ALLEN, P. – PECKHAM, S. – GOODWIN, N. 2008. Asking the right questions: scoping studies in the commissioning of research on the organization and delivery of health services. In *Health Research Policy and Systems*, 2008, vol. 6, no. 7, pp. 1-12.
- ARKSEY, H. – O'MALLEY, L. 2005. Scoping studies: towards a methodological framework. In *International journal of social research methodology*, 2005, vol. 8, no. 1, pp. 19-32.
- BRAGGE, P. – CLAVISI, O. – TURNER, T. – TAVENDER, E. – COLLIE, A. – GRUEN, R. L. 2011. The Global Evidence Mapping Initiative: scoping research in broad topic areas. In *BMC Medical Research Methodology*, 2011, vol. 11, no. 92, p. 92.
- BUCKLEY, S. – COLEMAN, J. – DAVISON, I. – KHAN, KS – ZAMORA, J. – MALICK, S. – MORLEY, D. – POLLARD, D. – ASHCROFT, T. – POPOVIC, C. – SAYERS, J. 2009. The educational effects of portfolios on undergraduate student learning: a best evidence medical education (BEME) systematic review. BEME Guide No. 11. In *Medical Teacher*, 2009, vol. 31, no. 4, pp. 282-298.
- COLQUHOUN, H. L. – LEVAC, D. – O'BRIEN, K. K. – STRAUS, S. – TRICCO, AC – PERRIER, L. – KASTNER, M. – MOHER, D. 2014. Scoping reviews: time for clarity in definition, methods, and reporting. In *Journal of Clinical Epidemiology*, 2014, vol. 67, no. 12, pp. 1291-1294.
- CRILLY, T. – JASHAPARA, A. – FERLIE, E. 2010. *Research utilisation and knowledge mobilisation: a scoping review of the literature*. London: Department of Management, King's College London, 2010. 307 p.
- DAUDT, H. M. L. – van MOSSEL, C. – SCOTT, S. J. 2013. Enhancing the scoping study methodology: a large, inter-professional team's experience with Arksey and O'Malley's framework. In *BMC Medical Research Methodology*, 2013, vol. 13, no. 1, pp. 1-9.

- DAVIS, K. – DREY, N. – GOULD, D. 2009. What are scoping studies? A review of the nursing literature. In *International Journal of Nursing Studies*, 2009, vol. 46, no. 10, pp. 1386-1400.
- de CHAVEZ, A. C. – BACKETT-MILBURN, K. – PARRY, O. – PLATT, S. 2005. Understanding and researching wellbeing: Its usage in different disciplines and potential for health research and health promotion. In *Health Education Journal*, 2005, vol. 64, no. 1, pp. 70-87.
- DRAPER, P. 2014. A critique of concept analysis. In *Journal of Advanced Nursing*, 2014, vol. 70, no. 6, pp. 1207-1208.
- GRANT, M. J. – BOOTH, A. 2009. A typology of reviews: an analysis of 14 review types and associated methodologies. In *Health Information and Libraries Journal*, 2009, vol. 26, no. 2, pp. 91-108.
- GRIMSHAW, J. 2012. *A Guide to Knowledge Synthesis* [online]. 2012. [cit. 2019-10-18]. Available on: <http://www.cihr-irsc.gc.ca/e/41382.html>.
- HIGGINS, J. P. T. – GREEN, S. 2011. *Cochrane Handbook for Systematic Reviews of Interventions* [March 2011]. *The Cochrane Collaboration* [online]. 2011. [cit. 2019-10-16]. Available on: <http://www.cochrane-handbook.org>.
- CHRASTINA, J. 2019a. *Případová studie – metoda kvalitativní výzkumné strategie a designování výzkumu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019. 287 s.
- CHRASTINA, J. 2019b. A scoping review: methodological interest in unclear study titles' scoping terminology. In *Nursing & Health Sciences* (manuscript in peer review process).
- KITCHENHAM, B. – CHARTERS, S. 2007. *Guidelines for Performing Systematic Literature Reviews in Software Engineering. Technical Report EBSE 2007-001*. United Kingdom: Keele University and Durham University Joint Report, 2007.
- LEVAC, D. – COLQUHOUN, H. – O'BRIEN, K. K. 2010. Scoping studies: advancing the methodology. In *Implementation Science*, 2010, vol. 5, no. 69, pp. N/A.
- McGOWAN, J. – SAMPSON, M. – SALZWEDEL, D. M. – COGO, E. – FOERSTER, V. – LEFEBVRE, C. 2016. PRESS Peer Review of Electronic Search Strategies: 2015 Guideline Statement. In *Journal of Clinical Epidemiology*, 2016, vol. 75, no. N/A, pp. 40-46.
- MUNN, Z. – PETERS, M. D. J. – STERN, C. – TUFANARU, C. – McARTHUR, A. – AROMATARIS, E. 2018. Systematic review or scoping review? Guidance for authors when choosing between a systematic or scoping review approach. In *BMC Medical Research Methodology*, 2018, vol. 18, no. 143, p. 1-7.
- NEKOLA, M. – OCHRANA, F. – TOLLAROVÁ, B. – VESELÝ, A. 2017. *Metodika systematického přehledu poznatků pro tvorbu a evaluaci veřejných strategií*. Praha: Centrum pro sociální a ekonomické strategie, Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze, 2017, 28 s.
- O'BRIEN, K. K. – COLQUHOUN, H. – LEVAC, D. – BAXTER, L. – TRICCO, A. C. – STRAUS, S. – WICKERSON, L. – NAYAR, A. – MOHER, D. – O'MALLEY, L. 2016. Advancing scoping study methodology: a web-based survey and consultation of perceptions on terminology, definition and methodological steps. In *BMC Health Services Research*, 2016, vol. 16, no. 305, pp. 1-12.
- PETERS, M. D. J. – GODFREY, C. M. – KHALIL, H. – McINERNEY, P. – PARKER, D. – SOARES, C. B. 2015a. Guidance for conducting systematic scoping reviews. In *International Journal of Evidence-based Healthcare*, 2015, vol. 13, no. 3, pp. 141-146.
- PETERS, M. D. J. – GODFREY, C. M. – McINERNEY, P. – SOARES, C. B. – KHALIL, H. – PARKER, D. 2015b. *The Joanna Briggs Institute Reviewers' Manual 2015: Methodology for JBI Scoping Reviews*. Adelaide: Joanna Briggs Institute, 2015. 24 p.
- PHAM, M. T. – RAJIĆ, A. – GREIG, J. D. – SARGEANT, J. M. – PAPADOPOULOS, A. – McEWEN, S. A. 2014. A scoping review of scoping reviews: advancing the approach and enhancing the consistency. In *Research Synthesis Methods*, 2014, vol. 5, no. 4, pp. 371-385.
- STOFFELS, M. – PEERDEMAN, S. M. – DAELMANS, H. E. M. – KET, J. C. F. – KUSURKAR, R. A. 2019. Protocol for a scoping review on the conceptualization of learning in undergraduate clinical nursing practice. In *BMJ Open*, 2019, vol. 9, no. 2, e024360.
- TRICCO, A. C. – LILLIE, E. – ZARIN, W. – O'BRIEN, K. – COLQUHOUN, H. – KASTNER, M. – LEVAC, D. – NG, C. – SHARPE, J. P. – WILSON, K. – KENNY, M. – WARREN, R. – WILSON, C. – STELFOX, H. T. – STRAUS, S. E. 2016. A scoping review on the conduct and reporting of scoping reviews. In *BMC medical research methodology*, 2016, vol. 16, no. 15, pp. 1-10.
- WILSON, P. M. – PETTICREW, M. – CALNAN, M. W. – NAZARETH, I. 2010. Disseminating research findings: what should researchers do? A systematic scoping review of conceptual frameworks. In *Implementation Science*, 2010, vol. 5, no. 91, pp. 1-16.

Kontakt

Mgr. et Mgr. Jan Chrastina, Ph.D.

Ústav speciálnepedagogických študií PdF UP

Žižkovo náměstí 5

771 40 Olomouc

Česká republika

E-mail: jan.chrastina@upol.cz

Prijaté: 18. 10. 2019

Akceptované: 13. 11. 2019